Trons olika stadier

7 **Den allomfattande, totala tron.** Mindre kluvenhet, tron präglas av osjälviskhet, man går bortom sig själv. Flera gudsbilder kan samsas: pappa eller mamma, slutgiltig rättvisa, allomfattande kärlek. Människor som nått detta stadium är fortfarande ofullkomliga med personliga och moraliska svagheter, men strävar efter att förverkliga sina visioner. Framträdande exempel är Gandhi, Martin Luther King, moder Teresa och Dag Hammarskjöld.

6 **Den sammanbindande tron** – tidigast i 30-årsåldern, oftast i medelåldern
En mer mogen och komplicerad tro, som orkar med att prövas av livets paradoxer och kompromisser. Detta stadium präglas av fördjupade trosdiskussioner med andra, man kan hålla fast vid och glädjas över sin egen bit av sanningen och leva i ett ömsedigt befruktande.

5 **Den egna, mer genomtänkta tron** – kommer ofta i 20-årsåldern
Auktoriteterna faller och man funderar över "Vad tror egentligen jag". En tid för att filosofera och samtala över trosfrågor som: Tror vi alla på samma Gud? Kan naturvetenskapen bevisa eller motbevisa att det finns en Gud? Varför beskrivs Gud som en han?

4 **Den förenande, konventionella tron** – tonårstiden
Man ser sig själv med andras ögon och är extra mån att passa in. Man tror ofta vad omgivningen tror på, ett slags "andras tyranni". Ett exempel är konfirmandgrupper – först tror ingen, sen tror alla! Förmågan att tänka abstrakt utvecklas. Gud är fortfarande något man inte kan förstå men man funderar inte så mycket utan kan vila i mysteriet. Nya erfarenheter kan förändra gudsbilden.
På samma sätt som man upptäckt att människor omkring en och man själv har ett rikt, hemlighetsfullt och oåtkomligt djup i sin personlighet, blir Gud ett väsen vars djup ingen kan utforska.

3 **Den mytiska, bokstavliga tron** 7-12 år
Den så kallade "barnatron" med en enkel, människoliknande och ytligare gudsbild, lite av "farbrorn på molnet". Barn börjar skilja på fantasi och verklighet, lyssnar och skapar egna berättelser. Rätt eller fel, sant eller falskt blir viktiga frågor. De stränga moraliska principerna återspeglas i gudsbilden, Gud är en mäktig och rättvis förälder eller härskare, som belönar det goda och straffar det onda.

2 **Den intuitiva tron** 2-7 år
Barnet börjar skilja ut sitt själv men kan inte skilja på fantasi och verklighet. I den här fasen tänker man ofta på Gud och livsfrågor som "vad händer när vi dör". Det är viktigt att få del av bibliska berättelser som speglar allmänmänskliga livserfarenheter, men Gud är ännu ganska ogripbar.

1 **Den första grundläggande tron** 0-2 år
Ett slags förstadium, spädbarnets medfödda förmåga. Även barn till ateister genomgår den. Barnet prövar möjligheten att känna tillit, lär sig om kärlek och dess betydelse. Någon egentlig tro är det ännu inte fråga om, inte heller några bilder av Gud, endast "för-bilder" utvecklade ur barnets upplevelser av föräldrarna.

En tro utvecklas normalt under livets gång. Ofta handlar det om djupgående förändringar hos individen när man passerar trons olika stadier och gudsbilden kan ändras. Men somliga fastnar på en nivå och kommer inte vidare.

DET FINNS EN GUD UNDANSTOPPAD

text EVA KIHLSTRÖM *bild* PER HARDESTAM

Speciellt vanligt är det att bli kvar i barndomens bokstavliga föreställning om Gud, säger präst Karin Johannesson, universitetslektor i religionsfilosofi vid Uppsala universitet samt en av de starkaste kandidaterna i det tidigare biskopsvalet. Många har svårt att tro på en Gud eftersom de förnekar, till och med tycker det är korkat att tro på, bilden av ”farbrorn på molnet”.

– Det är tragiskt att barn inte längre får del av de bibliska berättelserna i skolan, en tro kan öka tilliten i livet. Att inte komma vidare till andra nivåer beror ofta på att språket saknas för att beskriva egna och andras erfarenheter. Psykisk ohälsa hänger ofta samman med frågor om mening, mål och värde. Det står i läroplan att eleverna ska reflektera över gudsuppfattningar och människosyn men hur mycket görs det?

Varför ska man dela upp tron i olika nivåer?

– Det ger något man kan följa och känna igen sig i, en uppmuntran att mogna som människa. Samhället gynnas om fler lever med en kärleksfull tro. De olika stadierna ger något att orientera sig mot för att utvecka sig själv eller hjälpa andra att växa mot en mer mogen gudsbild.

– Styrkan med tros-stadierna är framför allt beskrivningen av tonåren, de unga vuxna och 30-årsåldern. Där känner jag igen människor jag mött och även mig själv. Sen blir det lite tunnare på slutet. Det hade till exempel varit intressant med ett stadium som beskrev hur gudstron utvecklas i 80-årsåldern, när livet går mot sitt slut.

– Man kan också fundera över om det alltid är bra att sträva efter en alturistisk livshållning. Gandhi, Martin Luther King, Moder Teresa och Dag Hammarskjöld hade ju inga enkla liv precis. Flera gick i döden för sina visioner.

Behöver alla reflektera över sin tro och sin gudsbild?

– Ja, att fundera över vilka tankemönster man har om Gud är ett sätt att fördjupa relationen. Det är precis som när man vill lära känna en person mer, då är det spännande att fundera över hans eller hennes olika sidor och egenskaper. Sen är reflekterandet något vi människor inte kan låta bli att göra. Särskilt vid svåra livshändelser som dödsfall, sjukdom eller skilsmässa vänder sig många till en Gud de inte tidigare bett till.

Kan inte de olika tros-stegen upplevas kravfyllt – att man måste nå upp till nästa nivå för att duga?

– Jo, så kan det kanske bli. Men för att bli en bättre kristen behöver man inte komma upp i högre stadium, då blir det prestation. De olika faserna är inte en stege, utan en hjälp att beskriva trons utveckling.

Kan man ens tala om något så abstrakt som Gud?

– Jag tycker det är befriande att tänka att Gud är bortom språket. Men för den skull kan vi fortfarande tala om Gud. Och Gud har talat till oss genom Bibeln.

Går det att sätta likhetstecken mellan gudstro och gudsbild?

– Nej, inte riktigt. En gudsbild är tankeverksamheten vi har kring Gud. Även en ateist har ju en gudsbild som han eller hon väljer att inte tro på.

Är det vanligt att ha en omedveten gudsbild?

– Ja, det tror jag många har. Det tycks vara djupt nedärvt i oss att fundera över tanken bakom skapelsen. Någonstans i psyket finns en Gud undanstoppad som vi vänder oss till i kris och fara.

FOTO EVA KIHLSTRÖM

– Att fundera över trons olika stadier är en hjälp att utveckla sin relation med Gud, säger Karin Johannesson, universitetslektor i religionsfilosofi.

Stegen tycks mest gälla aktiva troende. Hur är det med alla som inte är med i en kyrka men har en tro där de upplever Gud i naturen?

– Den gudsbilden bygger inte på kyrkans symboler och språk. Hittills har forskningen varit bäst på att utforska och identifiera gudsbilder i vedertagna religioner. Men i dag finns ett allt större intresse för det som inte passar in i gängse trosläror.

Hur har din egen tro förändrats under livets gång?

– Jag känner igen mig i de olika nivåerna. ●

FOTNOT: Modellen över trons olika steg som Karin Johannesson beskriver används bland annat vid utbildning av präster och pastorer. Den har fått stort inflytande och bygger på religionspsykologen James W Fowlers tankar om hur tron utvecklas från enkel barnatro till mer altruistisk hållning. Prästen och psykoterapeuten Göran Bergstrand har skrivit om dem på svenska i sin bok ”Från naivitet till naivitet”.